

ယဉ်ကျေးမှု

ဒါရိုက်တာဆရာမင်း

"လူမျိုးတိုင်း၊ လူမျိုးတိုင်းတွင် ဘာသာအယူဝါဒယဉ်ကျေးမှု၊ စာပေယဉ်ကျေးမှု၊ အပြောအဆိုအသုံး အနှုန်းယဉ်ကျေးမှု၊ အဝတ်အစားယဉ်ကျေးမှု၊ အဆင်အပြင်အထုံးအဖွဲ့ယဉ်ကျေးမှု၊ ဟန်အမူအရာယဉ်ကျေးမှု၊ အတီးအမှုတ်ယဉ်ကျေးမှု၊ အဆို-အက-အခုယဉ်ကျေးမှု၊ အစားအသောက်အနေအထိုင် ယဉ်ကျေးမှုအစရှိသ ဖြင့် ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးစံများ ရှိကြပါသည်။"

"လူတမျိုး၏ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးစံများကို လူတမျိုးက သိရှိနားလည်ထားကြပါလျှင် ကျူး ကျော်မှားယွင်းမှုများ မဖြစ်နိုင်ဘဲ ကူးလူးဆက်ဆံဝင်ထွက်သွားလာမှု လွယ်ကူပြီး ခင်မင်ရင်းနှီးသွေးစည်းညီ ညွတ်မှု ရရှိနိုင်မည်ဖြစ်ပါ၍ ပြည်ထောင်စုတိုင်းရင်းသား မြန်မာ့ဆွေမျိုးများဖြစ်သော အထက်ရှမ်းကြီးများ ရိုး ရာယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးစံများကို စာရေးသူ သုတေသနပြုမိသမျှ ပြည်ထောင်စုသို့ ချစ်ကြည်ရေးကဏ္ဍမှ တင် ပြလိုပါသည်။"

"ရှမ်းမြန်မာသမိုင်းဝင် ရာဇဝင် အစဉ်အဆက် မြန်မာဘုရင်များလက်ထက်တော်က သားပေးသမီးယူ ချစ်ကြည်ဖြူစွာ သွေးဆက်ခဲ့ကြသော ရှမ်းအမျိုးသားမြန်မာ့ဆွေမျိုးများအား တောင်ဘက်နေသူကို "တိုင်းတုံ စမ်း" တောင်ပိုင်း၊ ရှမ်းမြောက်ဘက်နေသူကို "တိုင်း(ပ်)ဟောင်"မြောက်ပိုင်းရှမ်းဟုခေါ်ကြသည်။"

ထိုတောင်ပိုင်းရှမ်းနှင့်မြောက်ပိုင်းရှမ်းကို "အောက်ရှမ်း"ဟုခေါ်ကြပြီး တရပ်မြန်မာနယ်စပ် သိန္နီနယ် "နမ့်မော"ခေါ် ရွှေလီမြစ်ဝှမ်းဒေသတလျှောက်တွင် နေထိုင်ကြသော မြန်မာ့သွေးသား ရှမ်းအမျိုးသားများကို "တိုင်းလုံ"ရှမ်းကြီး သို့မဟုတ် "အထက်ရှမ်းကြီး"ဟုခေါ်ကြသည်။"

"တရုတ်ပြည်နှင့်နယ်ချင်း ဆက်စပ်နေသည့်တရပ်ယဉ်ကျေးမှုအချို့ ကူးစက်နေသောကြောင့် အထက် ရှမ်းကြီးကို "တိုင်းနေ"ရှမ်းတရပ်ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။ ရှမ်းဘာသာ"မိုင်းဆာ"၊ မြန်မာလို "မိုင်းသာ"ဟု လည်းခေါ်ကြသေးသည်။ "မိုင်းဆာ"သို့မဟုတ် "မိုင်းသာ"အဓိပ္ပါယ်မှာ မောသူ၊ မောသား သို့မဟုတ် မောပြည် သူ၊ မောပြည်သား ဖြစ်သည်။"

၎င်းမိုင်းသာခေါ် ရှမ်းတရပ်အထက်ရှမ်းကြီးများသည် သိန္နီနယ် ရွှေလီမြစ်ဝှမ်းတလျှောက်နှင့်ရှမ်း ပြည်နယ်အနွဲ့အပြားများတွင်သာမက ဗန်းမော်ခရိုင်နှင့်မိုးကုတ်နယ်များတွင် နေထိုင်လျက် ရှိသည်။"

ယဉ်ကျေးမှုဘာသာအယူဝါဒမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်ရိုးရာနတ်များ ကိုးကွယ်ကြသည်။ ရှမ်းစကားပြော၍ သီးခြားစာပေမရှိ။ ရှမ်းစာပေအတိုင်းပင် ဖြစ်သည်။ ရှမ်းစာပေကို ပုဂံခေတ်က "မိုင်းတိန်"မြို့နေ အထက်ရှမ်း ကြီးမေတ္တိန္ဒမထေရ် ပုဂံခေတ်ကျောက်စာကို မူတည်၍ ရှမ်းစာကို တီထွင်ခဲ့သောကြောင့် ရှမ်းစာအစ မေတ္တိန္ဒ မထေရ်ကဟု သမိုင်းဝင်စကား ရှမ်းအမျိုးသားများ ပြောကြားလျက်ရှိပါသည်။"

မေတ္တိန္ဒမထေရ် တီထွင်ခဲ့သော ရှမ်းဗျည်းအက္ခရာ(၁၈)လုံး ရှိသည်။ ၎င်း(၁၈)လုံးမှာ မြန်မာဗျည်းအက္ခ ရာ(၁၀)လုံး၊ ရှမ်းအက္ခရာ(၈)လုံး ရှိသည်။ ရှမ်းအက္ခရာ(၈)လုံးမှာလည်း မြန်မာဗျည်းအက္ခရာနှင့်ဆင်တူရိုး မှား ပြုလုပ်ထားသော အက္ခရာများသာ ဖြစ်၍ ရှမ်းနှင့်မြန်မာသည် အတိတ်အခါကပင် စိတ်ဝမ်းမကွဲပြားဘဲ ချစ်ကြည်ရင်းနှီးစွာ လက်တွဲ၍ အောင်ပွဲခံခဲ့သည်မှာ စာပေအက္ခရာကပင် အထင်အရှား သာဓကပြ၍ထားလေ သည်။"

ပါဠိမှာလည်း မြန်မာပါဠိ၊ ဂဏန်းမှာလည်း မြန်မာဂဏန်းအတိုင်းဖြစ်ပြီး ရှမ်းစကားအချို့မှာလည်း နှာသံဝဲရုံမှတစ်ပါး မြန်မာစကားအတိုင်းပြော၍ အများအားဖြင့် ရှမ်းစကားခွန်းတိုင်းတွင် မြန်မာစကားလွတ်ကင်းသည်မရှိသောကြောင့် ရာဇဝင်အစဉ်အဆက် ရှမ်းမြန်မာသွေးဆက်လာခဲ့သည်မှာ ထင်ရှားလှသည်။

ထို့ကြောင့် ရှင်ကြီး၊ ရဟန်းကြီး၊ ရှမ်းကြီး၊ မြန်မာကြီးတို့က ရှမ်းစစ်လျှင် မြန်မာ၊ မြန်မာစစ်လျှင် ရှမ်း ဟု ဥဒါန်းကျူးခဲ့ကြသည်။

အထက်ရှမ်းကြီးတို့ရာသီပွဲတော်မှာ မြန်မာများရာသီပွဲတော်အတိုင်း ဖြစ်ပြီး တရုတ်နှစ်သက်ကူးပွဲကိုလည်း ပြုလုပ်ကြသည်။ နက္ခတ်ဗေဒင် ယာယီယတြာ ပြဿဒါး ရက်ရာဇာများကိုလည်း ယုံကြည်ကြသည်။

နှစ်ဟောင်းကြူး၍ နှစ်သစ်ကူးသော တာကူးလ အတာသဘင်ပွဲတွင် မြို့ကြီး-အရပ်ကြီးများ၌ ကျယ်ပြန့်၍ ညီညာသော မြေမျက်နှာပြင်တွင် အတာသဘင်ပွဲကျင်းပရန် ပွဲခင်းလုပ်ထားပြီး ရွာအလိုက်-ရပ်ကွက်အလိုက် လှပသော ပန်းပဒေသာပင်ကြီးများ သို့မဟုတ် ပန်းစေတီကြီးများ အပြိုင်အဆိုင် ပြုလုပ်ထားကြပြီး သင်္ကြန်ကျချိန် ရပ်ရွာအကြီးအကဲများက သေနတ်ပစ်ဖောက်ခြင်း၊ ဗျောက်အိုးများ ပစ်ဖောက်ခြင်း လုပ်သော အခါ ပန်းစေတီ-ပန်းပဒေသာပင်ကြီးများကို ပွဲခင်းသို့ ထမ်းပိုးယူဆောင်လာကာ အိုးစည်ဗုံမောင်းများ ဆူညံအောင် တီး၍ ပျော်ရွှင်စွာ ကခုန်ကြပါသည်။

"သက်ကြီးဝါကြီးများက သင်္ကြန်အကြိုနေ့က နှစ်ဆန်းတရက်နေ့အထိ၊ ရွာဦးဆရာဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းတွင် သီလခံယူ တရားဘာဝနာ ပွားများအားထုတ်နေကြပါသည်။

လူငယ် လူရွယ် ကာလသား-ကာလသမီးများက ရပ်ကွက်အလိုက် သို့မဟုတ် ရွာအလိုက် ကာလသားခေါင်း၊ ကာလသမီးခေါင်းများက ကြည့်ကြပ်ခေါင်းဆောင်ကာ စေတီရုပ်ပွားဆင်းတုများအား ရေသပ္ပယ်ခြင်း၊ ဆရာဘုန်းတော်ကြီးများနှင့်သက်ကြီးဝါကြီးများကို ရေကန်တော့ခြင်းများကို ပြုလုပ်ကြသည်။

ကာလသား-ကာလသမီးများ ရေပက်ကစားရာမှာလည်း ယဉ်ကျေးစွာ ပြောဆိုရေလောင်ကစားကြသည်။ နှစ်ဆန်းတရက်နေ့ နံနက် တတ်နိုင်သမျှ လှူဘွယ်ဝတ္ထုများနှင့်ဆရာဘုန်းကြီးကျောင်းသို့ သွားရောက်ကြကာ နှစ်ဦးမင်္ဂလာအလှူအဖြစ် ဆရာဘုန်းကြီးကို ကန်တော့ကြပြီး ရပ်ရွာတွင်းရှိ သက်ကြီးဝါကြီးများကို ကန်တော့ကြသည်။

ရှင်ပြုအလှူမင်္ဂလာပွဲ ပြုလုပ်သောအခါ မြန်မာများနည်းတူ ရှင်လောင်းများကို (မ)အရေအတွက် ပြုလုပ်ကြသည်။ တခါတရံ စုပေါင်းပြုလုပ်သောအခါ ရှင်လောင်း(၅၀)ကျော် တရာနီးပါးခန့် ပြုလုပ်ကြသည်။

"ပိုး-ဖဲ-ကတ္တီပါ၊ ရွှေချည်ထိုး၊ ငွေချည်ထိုးအဝတ်တန်းဆာအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ရှင်လောင်းများကို ပြင်ဆင်ဝတ်စား၍ အဆောင်အယောင်များနှင့်ထားပြီး အချောအလှ၊ အပျိုစစ်စစ်လုံမငယ်များကို လှပစွာ ဝတ်စားဆင်ပြင်ဖိးလိမ်း၍ "မြယုံဆောင်"ခေါ် ရှင်လောင်းမယ်တော်အဖြစ် ရှင်လောင်းတပါးအနား တယောက်စီ ထိုင်ခိုင်းထားသည်။

ပျော်တတ် ပါးတတ်သူ၊ သို့မဟုတ် ပိုးချင်-ပန်းချင်သူလူပျိုကာလသားများက အနားကို သွားပြီး ရှင်လောင်းကို ပြောသလိုလိုနှင့် ရှင်လောင်းမယ်တော်ကို ရိပ်စားပြီး "သားသားလေးက တယ်လှနော-ချစ်ဘို့ကောင်းနော-" အချို့ရှင်လောင်းမယ်တော်က ဘာမှပြန်မပြောဘဲ ပြုံးစိစိနှင့်နေကြသော်လည်း စကားတတ်-စကားကြွယ် ရှင်လောင်းမယ်တော်များက...။

"မဏ္ဍပ်ထဲက မာန်နတ်မယားပါသားဘိန်းစားရောက်နေတယ်၊ သားသား သတိထားနော သားသား ပစ္စည်းတွေ လှသွားလိမ့်မယ်နော"အခြေအတင် အပြန်အလှန် ပြောဆိုနေကြသည်ကို မောင်ဖွားမိဘများက ကြားသော်လည်း စိတ်မဆိုးကြဘဲ တဝါးဝါးနှင့်ရယ်မောနေတတ်ကြသည်။

ရှင်လောင်းလှည့်သောအခါ ရှင်လောင်းများက မြင်းစီးပြီး ပြည်မကြီးနည်းတူ အဆောင်အယောင် အသိုင်းအဝိုင်း အတီးအမှုတ် အကအခုန်များနှင့်လှည့်ကြသည်။

အချို့ဒေသက ရှင်လောင်းလှည့်ရာတွင် ရံဖန်ရံခါ မြင်းများကို ခေတ္တရပ်စေပြီး ရှင်လောင်းများက ညာဘက်လက်က လက်ကိုင်ပုဝါကလေးကို ကိုင်၍ မြင်းပေါ်က ထကာ မတ်ရပ်နေပြီး လက်ကို ချကာမြှောက်ကာ ဘယ်ယိမ်းညာနွဲ့နှင့်ကကြသည်။

အချို့ဒေသက ရှင်လောင်းလှည့်ပြီးအပြန် မဏ္ဍပ်ထဲရောက်မှ ရှင်လောင်းများ ကရန် အဆင်သင့်လုပ်ထားသော စင်မြင့်ပေါ်သို့ ရှင်လောင်းများ တက်ရောက်ပြီး အတီးမျိုးစုံနှင့်ပျော်ရွှင်စွာ ကကြ ခုန်ကြသည်။

ရှင်လောင်းများ ကကြသည်မှာ သာသနာ့အမွေခံ အခြေခံဖြစ်သော ရှင်သာမဏေအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိရတော့မည်ကို ဝမ်းသာ၍ ကကြ ခုန်ကြ ပျော်ရွှင်ကြသည်ဟုဆိုသည်။

တူရိယာများမှာ "ကောင်ကွန်ရောင်း"ခေါ် ရှမ်းအိုးစည်ဝိုင်း၊ "ကွန်မောင်းဆိင်း"ခေါ် ရှမ်းမောင်းဆိုင်း သို့မဟုတ် ဗုံကြီးဝိုင်းနှင့်အင်္ကျီရှည်တရုပ် ဟုတ်ကြူခေါ် တရုပ်တီးဝိုင်းများနှင့်သံပတ္တရား...သို့မဟုတ် ကြေးပတ္တရား တယော ဂီတာ ခေတ်ဆန်းတူရိယာဝိုင်းများ ဖြစ်ကြသည်။

"သီလပေး-သီလယူ ပရိတ်ရွတ်၊ တရားဟော တရားနာ ရေစက်ချ အမျှဝေ၊ ဆံချ သင်္ကန်းတောင်း သင်္ကန်းရုံ သာမဏောဘွဲ့နာမည်တော်ပေးတို့မှာ ပြည်မကြီးအတိုင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

အထက်ရှမ်းကြီးခေါ် ရှမ်းတရုပ်များ ပြောဆိုသုံးနှုန်းသောဝေါဟာရစကားလုံးများသည် မြန်မာစကားနှင့်ရောယှက်သုံးနှုန်း ပြောထုံးပြုကြသော အောက်ရှမ်းအမျိုးသားစကားအတိုင်း ပြောကြသော်လည်း တရုပ်ပြည်နှင့်နီးစပ်သောကြောင့် တရုပ်အသံအနည်းငယ်ပါ၍ နေသည်။

အစားအစာ စားသောက်ရာမှာလည်း တရုပ်ဟန်ပါပြီး တရုပ်ဆန်ဆန် တူနှင့်စားသောက်ကြသည်။ သက်ကြီးဝါကြီးများကို ဂါရဝပြုရာတွင် တရုပ်ဟန် တရုပ်ဆန်ဆန် ဂါဝရပြုကြသည်။ နာမည်များမှာ အများအားဖြင့် တရုပ်မဆန်ဘဲ မြန်မာဟန်နှင့်ရောယှက်မှုည့်ထားကြသော အောက်ရှမ်းအမျိုးသားနာမည်များက များသည်။

အမျိုးသားများ အောက်ရှမ်းများကဲ့သို့ ခေါင်းပေါင်းကြသော်လည်း ခေါင်းပေါင်းစ မဟုတ်ကြပါ။ လက်ရှည်ကိုယ်ထည်ပွ ခါးရှည်ကြယ်သီးတပ် တရုပ်ရင်စီးအင်္ကျီပုံမျိုးနှင့်ဖောင်းဘီဝတ်ကြပြီး တချို့ခါးပတ်အစိမ်းပတ်၍ တချို့အဝတ်စကို အောက်ရှမ်းများကဲ့သို့ အစနစ်စချ၍ စည်းပြီး ဓားများကို လွယ်ကြသည်။

အမျိုးသမီးများ အပျို အိမ်ထောင်သည်ဟု အဝတ်အစား ခွဲခြား၍ ဝတ်ကြသည်။ အပျိုများက ဖျဉ်အနက်စကို ဘီးဆံပတ်ကဲ့သို့ ခေါင်းပေါင်းအနိမ့်ပေါင်း၍ လက်ျာဖက်နားအနီး အနောက်ဖက် အောက်ကလက်လေးသစ်ခန့် အစထုတ်ထားသည်။

အင်္ကျီအဖြူကို အပျိုများက ဝတ်ရိုးထုံးစံမရှိဘဲ အသွေးအရောင် အဆင်အမျိုးမျိုးကို လက်ရှည်ခါးရှည်ကို ကိုယ်ထည်မကျဉ်းမကျယ် လက်တလုံးခွဲခန့် လည်ပင်းကွပ်၊ ကော်လာအနက်ကွပ် ကြယ်သီးတပ်ရင်စိ အင်္ကျီဝတ်၍ ဖျဉ်နက်ထဘီဝတ်ပြီး ထမီပေါ်က အလျားသုံးတောင် အနံတတောင်ခန့်ရှိ ဖျဉ်နက်စကို ခါးမှူးဆစ်အထိ ပတ်ထားကြသည်။

အိမ်ထောင်သည်များက ဖျဉ်နက်စကို ဆံထုံးကြီးကဲ့သို့ ခပ်မြင့်မြင့်ပေါင်းထားပြီး ဖျဉ်ဖြူစကို လက်ရှည်ခါးရှည် ကိုယ်ထည်မကျဉ်းမကျယ် လက်တလုံးခွဲခန့် လည်ပင်းကွပ်၊ ကော်လာအနက်ကွပ်၊ ရင်စိကြယ်သီးတပ်အင်္ကျီနှင့်ထမီကို အထက်နည်းအတိုင်း ဖျဉ်နက်ထမီဝတ်ကြသည်။

ပစ္စည်းဥစ္စာ ကြွယ်ဝလျှင် ကြွယ်ဝသလို ရွှေထည် ငွေထည် လက်ဝတ်ရတနာများကို ပြုလုပ်ဆင်မြန်းကြသည်။ ရွှေထည်ငွေထည်ကို ပို၍ နှစ်သက်ကြသည်။

အိမ်ထောင်ရေးမှာ လူငယ်ဘာဝ လူပျိုလှည့်ခြင်း၊ သမီးရည်းစားထားခြင်း မရှိကြပါ။ လူကြီးမိဘများက စေ့စပ်ကြောင်းလမ်း တောင်းရမ်းလက်ထပ်ပေးကြသည်။ မိဘများ သဘောတူ စေ့စပ်ကြောင်းလမ်းလက်ထပ်ပေးသူသည် အကယ်၍ သတို့သားမှာ အကြည့်တန် အရုပ်ဆိုးကြီးဖြစ်နေစေကာမူ လှပချောမောသော သတို့သမီးက ငြင်းပယ်ရိုးထုံးစံမရှိ၊ ထို့အတူ အကြည့်တန် အရိုးဆိုးသတို့သမီးဖြစ်နေစေကာမူ လှချောလှလှ သတို့သားက ငြင်းပယ်ရိုးထုံးစံမရှိ၊ ကြည်ဖြူစွာ လက်ထပ်ကြလေသည်။

လက်ထပ်မင်္ဂလာပွဲကို တရုပ်ဆန်ဆန် တရုပ်ဟန်နှင့်ပြုလုပ်ကြသည်။ ပြည်ထောင်စုတိုင်းရင်းသား မြန်မာ့ဆွေမျိုးများဖြစ်သော အထက်ရမ်းကြီးများသည် တရုပ်ယဉ်ကျေးမှုအချို့ ရောယှက်နေသည်မှာ အတိတ်ခေတ်က ပြည်မကြီးနှင့်လမ်းပန်းအဆက်အသွယ်ကလည်း တောအထပ်ထပ် တောင်အထပ်ထပ် ကာဆီး၍ ခရီးကလည်း အလွန်ဝေးကွာသောကြောင့် မြန်မာအမျိုးသားများနှင့်ဆက်ဆံရန် အခွင့်အရေး မရကြဘဲ တရုပ်များနှင့်နယ်ချင်းနီးစပ်၍ တရုပ်များနှင့်သာ ရောပြွမ်းဆက်ဆံနေထိုင်ရသောကြောင့် အချို့ယဉ်ကျေးမှုထုံးတမ်းစဉ်လာနှင့်ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုများမှာ တရုပ်ဟန်ပါ၍ နေသည်။

အထက်ရမ်းတို့သည် အောက်ရမ်းများကဲ့သို့ပင် လူကြီးမိဘ ဆရာသမားကို ရိုသေကိုင်းရှိုင်း၍ ဆိုဆုံးမသည်ကို ကျိုးနွံစွာ လိုက်နာကြသည်။ ပွင့်လင်းရိုးသားစွာ ပြောဆိုတတ်ခြင်း၊ ဖော်ရွေခြင်း၊ ဧည့်ဝတ်ကြေပြန်ခြင်း၊ ခင်မင်တတ်ခြင်း၊ ကျေးဇူးသိတတ်ခြင်း၊ ဂုဏ်အင်္ဂါများနှင့်ပြည့်စုံယဉ်ကျေးသော အမျိုးသားများဖြစ်ပါကြောင်း။

မှတ်ချက်။ ။၁၉၆၉-ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ၊ အမှတ်(၂၈၆)ထုတ် သွေးသောက်မဂ္ဂဇင်း စာမျက်နှာ(၄၁-၄၄)ထိ ဦးလာရီသော ဆောင်းပါးကို ပြန်လည်၍ စာစီရိုက်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။